

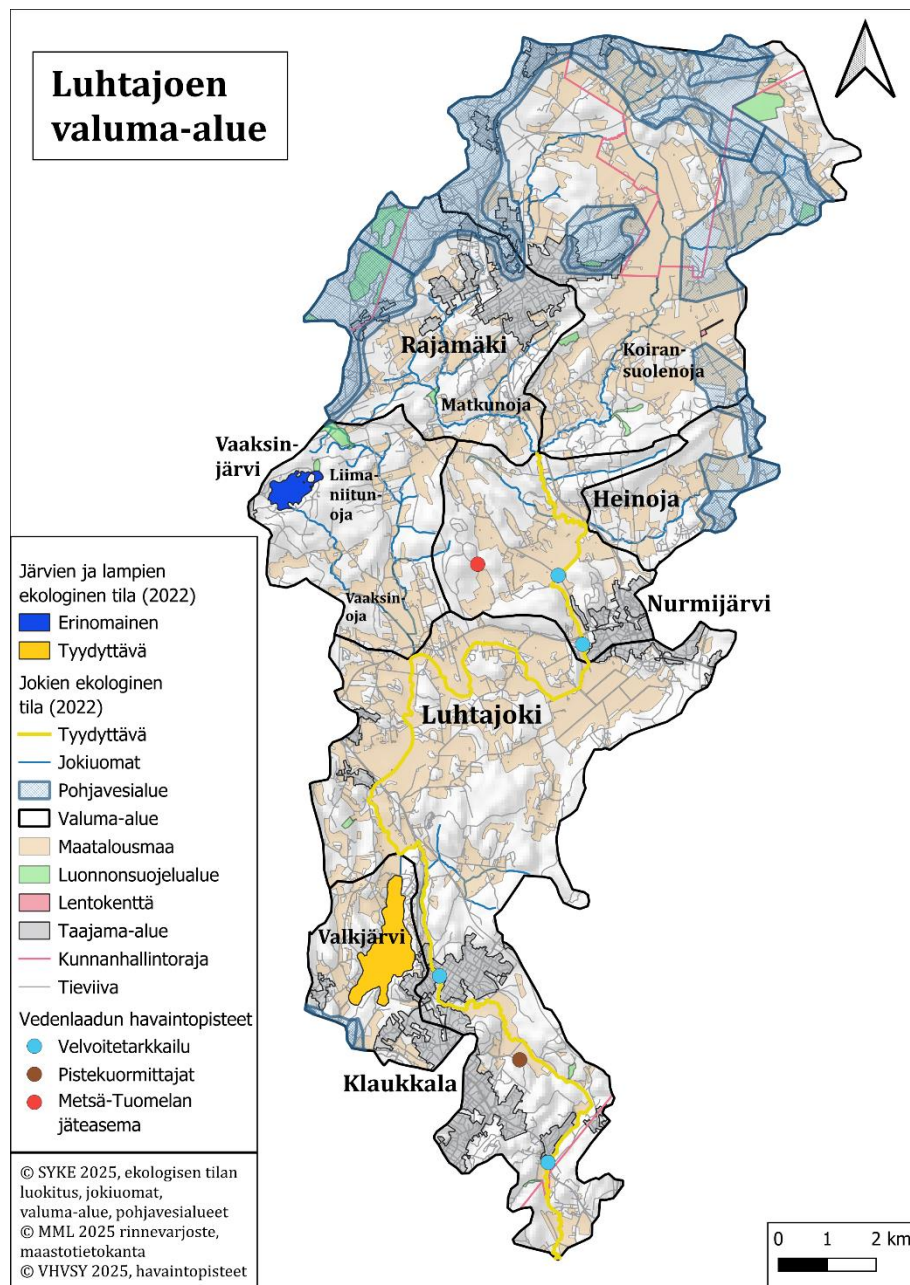
Luhtajoki

Luhtajoki tai Ylisjoki (21.05) kuuluu Vantaanjoen (21) vesistöalueeseen. Luhtajoki alkaa latvapurojensa, Koiransuolenojan ja Matkunojan yhdistyttyä Rajamäen eteläpuolella, mistä joki jatkaa kohti Nurmijärven kirkonkylää (kuva 1). Tätä osuutta ennen kirkonkylää kutsutaan myös Kyläjoeksi. Luhtajoen valuma-alueeseen on kuulunut aikoinaan neljä järveä, joista Vaaksinjärvi ja Valkjärvi ovat jäljellä. Kuhajärvi kuivatettiin 1800-luvulla peltomaaksi ja samoin tehtiin kunnan nimikkojärvelle, Nurmijärvelle, 1900-luvulla. Luhtajoki jatkaa matkaansa Nurmijärven kirkonkylältä alavirtaan ja siihen yhdistyy ensin Vaaksinoja ja myöhemmin Valkjärven laskuoja. Klaukkalan ohitettuaan Luhtajoki ylittää Nurmijärven ja Vantaan rajan ja yhtyy Vantaan puolella Luhtaanmäenjokeen. Luhtaanmäenjoki kokoaa sekä Luhtajoen että Nurmijärven Lepsämänjoen vedet yhteen ja joki laskee lopulta Vantaanjokeen Kivistön pohjoispuolella. Pituutta Luhtajoella on 46 km ja putouskorkeutta 71 metriä.

Luhtajoen valuma-alue on 155 km², josta noin 70 % on metsää ja noin 30 % peltoa. Valuma-alueella tihein asutus löytyy Nurmijärven kunnan taajamista Rajamäeltä, Klaukkalasta ja Nurmijärven kirkonkylältä. Luhtajoen vesi on pääuomassa usein saven samentamaa, sillä valuma-alueen maaperä on pääosin savikkoa. Luhtajoen valuma-alueen pohjoisosissa on vedenhankintaa varten tärkeitä hyvälaatuisia pohjavesialueita (Rajamäki, Pinninummi, Noppo, Salmela ja Valkoja, kuva 1).

Luhtajoen tila ja vedenlaatu

Luhtajoki luokitellaan keskisuureksi savimaiden joeksi, jonka ekologinen tila on tyydyttävä. Savimaiden jokityypeissä veden fysikaaliskemiallisista muuttujista kokonaisfosforipitoisuus on määräävä luokituksen laatutekijä. Luhtajoen vedenlaatua seurataan

Kuva 1. Luhtajoen valuma-alue, vedenlaadun havaintopisteet ja vesistöjen ekologinen luokitus 3. vesienhoitokauden luokittelun mukaan. Kuva: VHSVY.

osana Vantaanjoen yhteistarkkailua ja joessa on neljä havaintopaikkaa, joista otetaan seitsemän kertaa vuodessa näytteet.

Kuva 2. Luhtajoki kesällä Perttulantieltä kuvattuna (havaintopaikka L55).
Kuva: VHVS arkisto.

Luhtajoen vedenlaatua heikentävät sekä piste- että hajakuormitus, joista jälkimmäinen koostuu maatalouden aiheuttamasta ravinnekuormituksesta (peltoviljely, eläinten pito). Erityisesti Kyläjoen osuus on voimakkaasti hajakuormitettu. Myös haja-asutuksen jätevesien hallinnan puutteet heikentävät vedenlaatua Luhtajoessa. Jokeen tulee pistekuormitusta yläjuoksulla Metsä-Tuomelan jäteaseman puhdistetuista vesistä sekä joen alajuoksulla Klaukkalan jätevedenpuhdistamolta, joka purkaa puhdistetut yhdyskuntajätevedet

jokeen taajaman itäpuolella. Nurmijärven taajamien rakentuminen ja niissä päällystetyn pinnan pinta-alan kasvu haastavat myös jätevedenpuhdistamon toimintaa Klaukkalassa. Vettä läpäisemättömille pinnoille kertyvä hulevesi, joka päätty jätevesiverkostoon vuotokohtien kautta, kasvattaa puhdistamolle tulevan veden määrää. Erityisesti lumensulamisaikaan kylmä, puhdistamolle päättyvä hulevesi haittaa puhdistusprosessin biologista osuutta, mikä heikentää puhdistamon puhdistustehoa. Hulevesiä päätty jokeen myös suoraan päällystetyiltä pinnoilta mm. ojia pitkin.

Kuva 3. Kyläjoki marraskuussa ja Limnos-vesinäytteenotin (havaintopaikka L37).
Kuva: VHVS arkisto.

Vuoden 2025 näytteenoton perusteella kokonaisravinnepitoisuudet vaihtelivat paljon virtaamaolosuhteiden mukaan. Kokonaisfosforipitoisuudet olivat 25–160 µg/l ja kokonaistyyppipitoisuudet 500–4300 µg/l. Luhtajoen vesi samenee herkästi valunnan kasvaessa ja saviaineksen lähtiessä liikkeelle maaperästä. Talven ja kesän alivesikaudella vesi silti kirkastui lähes koko joen matkalla. Happipitoisuudet olivat koko vuoden vähintään tyydyttävää tasoa joen alaosaan lukuun ottamatta, jossa tilanne oli välttävä. Luhtajoen bakteeripitoisuudet ylittivät ajoittain ulosteperäisille bakteereille asetettuja raja-arvoja kastelu- ja uimakäytölle. Yläjuoksulla etenkin eläinperäistä kuormitusta kuvaavien suolistoperäisten enterokokkien osalta pitoisuudet ylittyivät. Joen alajuoksulla puhdistetuista jätevesistä peräisin olevien *E. coli*-bakteerien pitoisuudet olivat monesti selvästi koholla.

Maatalousmaata järvien pohjasta

Nurmijärveltä ovat hävinneet kunnan oma nimikkojärvi, Nurmijärvi, jota on kutsuttu myös Kirkkojärveksi, ja Kuhajärvi, jota taas on kutsuttu myös Uotilanjärveksi (ruotsiksi Othby träsk). Luhtajoki virtasi molempien järvien läpi ja nykyään niiden pohjat ovat peltoviljelyssä tai laidunmaana.

Kuhajärven pintaa laskettiin ensin ainakin vuosina 1836 ja 1857, mutta lopullinen kuivatustyö tehtiin vuosina 1922 ja 1936, jonka jälkeen järvi kuivui kokonaan. Kuhajärven vedet laskivat Kuhakoskeen, jota perkaamalla Kuhajärven pinta saatiin laskemaan. Kosken perkauksen yhteydessä myös suurin osa kosken vanhoista myllypadoista purettiin. Ojittamalla vesijättömaasta saatiin lisää maa-alaa peltoviljelyyn.

Kuhajärven kuivatus toimi myös Nurmijärven eli Kirkkojärven kuivatuksen innoittajana. Nurmijärven järvenlaskun vaiheet olivat alkuun kankeita, vaikka järvenlaskusta löytyy dokumentteja jo vuodelta

1897. Toimiin ryhdyttiin 1940-luvulla, jolloin Kyläjoen uoma kaivettiin seuraamaan järven pohjoisrantaa. Näin ollen vesi ei virrannut Nurmijärveen, vaan siitä ohi, ja loput vesistä ohjattiin kaivettuihin kanaviin ja pumpattiin pois Luhtajokeen. Peltujen kuivatustilaa ylläpidetään edelleen pumppaamalla.

Uintia Vaaksissa ja Valkjärvessä, retkeilyä keidassuolla

Luhtajoen vesisyvyys ei riitä uimiseen. Luhtajoen valuma-alueella on kuitenkin uimiseen soveltuvat Vaaksinjärvi (kuva 4) ja Valkjärvi (kuva 5), joissa on yhteensä kolme virallista uimarantaa. Vaaksinjärvi on luokiteltu ekologisesti erinomaiseen tilaluokkaan ja Valkjärvi tyydyttävään tilaluokkaan (3. vesienhoitokausi).

Kuva 4. Vaaksinjärvi. Kuva: Keski-Uudenmaan ympäristökeskus.

Vaaksinjärvi on latvajärvi, jonka valuma-alue on pääosin metsää. Järveen tulee kuormitusta lähinnä luonnonhuuhtoumana ja ilmalaskeumana. Metsätaloustoimet, kuten hakkuut ja ojitukset, sekä haja- ja loma-asutus, joita ei ole liitetty jätevesiverkostoon, aiheuttavat suurimmat kuormitusriskit Vaaksinjärven näkökulmasta.

Valkjärvessä tilanne on lähes päinvastainen verrattuna Vaaksinjärveen. Valkjärvi on valuma-alueeltaan peltovaltainen ja maaperä savea, minkä vuoksi järveen päätyy herkästi kiintoainekuormitusta. Järvi on ajan saatossa rehevöitynyt maatalouden sekä haja- ja loma-asutuksen ravinnekuormituksen myötä. Voimakkaan ulkoisen kuormituksen lisäksi järven rehevöitymistilaa ylläpitää sisäinen kuormitus. Järveen laskee kolme puroa ja Valkjärven vesi virtaa Luhtajokeen säännöstelypadon kautta. Valkjärven säännöstelystä vastaa HSY. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on parhaillaan käynnissä Valkjärven kunnostushanke.

Kuva 5. Valkjärvi Lähtelän rannasta kuvattuna.

Kuva: Keski-Uudenmaan ympäristökeskus.

Luhtajoen valuma-alueen koillisnurkassa sijaitsee Etelä-Suomelle harvinaisen laaja keidassuo, Suomiehensuo. Keidassuo on uhanalainen luontotyyppiyhdistelmä Etelä-Suomessa, joten suolle perustettiin luonnonsuojelualue vuonna 2023. Suoalueen itänurkassa on tehty aiemmin turpeennostoa, mutta muokkaustoimilta säästyneet alueet ovat säilyneet luonnontilaisina. Suolta virtaa humusväriltään laskupuro, Nummelanoja, joka laskee Luhtajoen latvapuroon eli Koiransuolenojaan.

Koskenpauhua ja vesivoiman hyödyntämistä

Luhtajoen näyttävin koski lienee Kuhakoski, jolla on pituutta 150 metriä ja pudotuskorkeutta 16 metriä. Koskeen on louhittu putous, jonka pudotuskorkeus on noin viisi metriä. Putous muodostaa edelleen esimerkiksi vaeltaville lohikaloille täydellisen nousuesteen (kuva 6).

Kuhakoskella on ollut myllytoimintaa ilmeisesti jo 1500-luvulta lähtien, kun paikallisista tiloista ja kylistä Perttulan, Uotilan, Valkjärven ja Numlahden asukkaiden myllyjä on toiminut kosken rannoilla. Pieniä myllyjä on ollut Kuhakoskessa tiheässä, kun niitä tiedetään olleen paikalla useampia vain kymmenien metrien päässä toisistaan. 1800-luvulla Kuhakosken myllyt olivat siirtyneet vesimyllytekniikkaan.

Numlahden kartanon mylly ja sen jäänteet ovat Kuhakosken myllyistä parhaiten säilyneet. 1700-luvulla Numlahden mylly muutettiin vesiratasmyllyksi ja sen vesirataspyörät sijoitettiin kartanon sahan sisään. Myös sahalaite toimi alkuun vesivoimalla. Nykyään Numlahden myllystä on jäljellä kiviset perustukset ja padon raunioita.

Kuva 6. Kuhakoski vuonna 2023. Kuva: VHVSY arkisto.

Kuhakoskessa oli myös pieniä sähkölaitoksia tai generaattoreita 1910–1920-luvuilla. Näistä pienistä voimaloista saatiin sähköä tilojen ja kartanoiden omaan käyttöön, kuten myllyn ja sahan pyörittämiseen ja rakennusten valaisemiseen. Näin ollen vesimyllyt menettivät merkitystään, kun sähkögeneraattorit antoivat virtaa laitteille. Vuonna 1927 Kuhakoskelle rakennettiin myös voimalaitos, jonne vesi johdettiin kourun avulla sähköä tuottavaan turbiiniin (kuva 7). Sähkölaitosten ja myllyjen toiminta loppui 1950-luvun alussa Kuhakoskessa.

Luhtajoen Haukankoskessa on mahdollinen vesivoimalla toimineen myllyn muinaisjäännös. Joen ruoppauksen yhteydessä löydettiin

Kuva 7. Kuhakoski varhain keväällä. Etualalla vanhan, koskella sijainneen sähköaseman raunioita, mm. vanha turbiini. Kuva: Matti Rintala (valokuvaaja), Nurmijärven Sanomat 1970–1979, Nurmijärven museo.

puisia, mahdollisesti myllystä peräisin olevia rakenteita, ja myllyn oma jauhinkivi. Maanpäällisiä jäänteitä ei kuitenkaan ole löytynyt.

Lähteet:

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus. Vaaksinjärvi ja Valkjärvi. Saatavilla:

https://keskiuudenmaanymparistokeskus.fi/ymparistonsuojelu/vesien_suojelu/jarvet-ja-joet/nurmijarven-vesistot/.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus. Valkjärven kunnostushankkeesta lisätietoa, saatavilla: [Valkjärven kunnostus - Ympäristökeskus](#).

Suomen luonnonsuojeluliitto. Suomiehensuo. Saatavilla: [Suomiehensuo on Nurmijärven uusi luonnonsuojelualue - Nurmijärvi](#)

Syke, Avoin tieto. Luhtajoen tulokset vuodelta 2025. Saatavilla: www2.ymparisto.fi/scripts/kirjaudu.asp

[Vantaanjoen yhteistarkkailu. Vedenlaatu 2024](#). Vahtera, H., Männynsalo, J. ja Luodeslampi, P. 2025. Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen raportti 16/2025.

[Vantaanjoen patohistoriikki](#), 2023. Lehto, R. & Tolvanen, O. Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry.

Wikipedia – Nurmijärvi (järvi) ja Kuhajärvi (Nurmijärvi). Saatavilla: [https://fi.wikipedia.org/wiki/Nurmijärvi_\(järvi\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Nurmijärvi_(järvi)), [https://fi.wikipedia.org/wiki/Kuhajärvi_\(Nurmijärvi\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Kuhajärvi_(Nurmijärvi)).

Vantaanjoen ja Helsingin seudun
vesiensuojeluyhdistys ry